

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME
DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Principiële goedkeuring van het besluit houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ringpark Zuid' in Antwerpen.

Samenvatting

Ontwerp-besluit van de Vlaamse Regering houdende de principiële definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ringpark Zuid in Antwerpen.

De visie om de leefbaarheid op en rond de Antwerpse ring te verbeteren vloeit voort uit het Toekomstverbond van maart 2017; afgesloten tussen de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Havenbedrijf Antwerpen en de burgerbewegingen. Deze visie is het resultaat van de studie 'Over de Ring' dat werd opgemaakt in 2018, waaronder 31 leefbaarheidsprojecten.

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ringpark Zuid focust op de ruimtelijke herinrichting van Knoop Zuid van de R1 en zijn omgeving; er worden twee van de geselecteerde leefbaarheidsprojecten opgenomen. Zowel de herinrichting van de weginfrastructuur als het verbeteren van de leefkwaliteit en de landschappelijke en ecologische waarden werden besproken in overleg met alle betrokken partijen van het Toekomstverbond.

Het planproces heeft als doelstelling, de ruimtelijke herinrichting van de weginfrastructuur Knoop Zuid in Antwerpen en zijn omgeving. De herinrichting heeft het doel om tot een compactere, heldere en veilige verkeersstructuur te komen die een ontsluiting biedt aan de omliggende ontwikkelingen en stadswijken. Aansluitend hierop zijn de landschappelijke doelstelling en de leefbaarheidsdoelstelling van even groot belang. Met het plan wordt bedoeld op het verhogen van de landschappelijke en ecologische waarde en een verbetering van de leefkwaliteit van de omgeving. Bovendien wil het plan kansen bieden voor duurzame stadsontwikkelingen en de ontwikkeling van het station Antwerpen-Zuid tot een multimodaal knooppunt.

De inspraakreacties en adviezen van het openbaar onderzoek geven aanleiding tot het wijzigen van het grafisch plan, de stedenbouwkundige voorschriften, de toelichtingsnota en het plan-MER ten opzichte van het ontwerp-GRUP.

Na de principiële goedkeuring van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, door de Vlaamse Regering, wordt het advies ingewonnen van de Raad van State.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving en Mobiliteit.

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

In maart 2017 werd het Toekomstverbond, een akkoord tussen de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Havenbedrijf Antwerpen en de burgerbewegingen gesloten. Dit akkoord kwam tot stand na een lang proces van overleg onder leiding van intendant Alexander D'Hooghe. Het Toekomstverbond verzoent mobiliteit en leefbaarheid op en rond de Antwerpse Ring.

Het Toekomstverbond heeft geleid tot de studie 'Over de Ring' waarbij o.a. 31 leefbaarheidsprojecten in en rond de Antwerpse ring werden voorgesteld. Uit deze studie werd beslist om 18 leefbaarheidsprojecten in een eerste fase uit te voeren.

Het geïntegreerd planproces voor Ringpark Zuid werd opgestart naar aanleiding van de te herinrichten verkeersknooppunt 'Knoop Zuid'. Deze herinrichting werd in de Blue Gate Antwerp Realisatieconvenant opgenomen om het verkeer van de toekomstige stedelijke ontwikkelingen in het zuiden van de stad (het bedrijventerrein Blue Gate, de woonontwikkeling Nieuw Zuid, ...) vlot te kunnen afwikkelen. In het project-MER "Blue Gate Antwerp: ontwikkeling van een watergebonden bedrijventerrein met logistieke cluster" (goedgekeurd op 20 december 2013) en het plan-MER "Masterplan Nieuw Zuid te Antwerpen" (goedgekeurd op 21 juni 2013) werd de heraanleg van de Knoop dan ook als een mogelijke variant op de toekomstige referentiesituatie meegenomen.

Uit de geselecteerde leefbaarheidsprojecten worden de projecten 'Nieuwe kap A12/Jan De Voslei' en 'Park Knoop Zuid' mee opgenomen binnen de geïntegreerde plan procedure. Beide projecten sluiten aan bij het verkeersknooppunt 'Knoop-Zuid' en vormen een ruimtelijk geheel.

Op 16 oktober 2020 werd het planproces voor Ringpark Zuid formeel opgestart met de goedkeuring van de startnota door de Vlaamse Regering. De startnota werd in een publieke raadpleging voorgelegd van 10 november 2020 tot 8 januari 2021. Dit heeft geresulteerd in 24 schriftelijke reacties, reeds verwerkt in de scopingnota.

Het team Externe Veiligheid adviseerde op 22 februari 2021 dat de opmaak van een RVR niet vereist is voor dit GRUP.

Op 29 juni 2023 werd een plenaire vergadering gehouden over het voorontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. Er werden schriftelijke adviezen uitgebracht door stad Antwerpen, Provincie Antwerpen, het Agentschap Innoveren en Ondernemen, de Vlaamse Milieumaatschappij, Sport Vlaanderen, Fluxys, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn en Agentschap Natuur en Bos. De plenaire vergadering gaf aanleiding tot inhoudelijke aanpassingen die verwerkt zijn in het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. De verwerking van de adviezen van de stad Antwerpen en de Vlaamse Milieumaatschappij is in overleg afgestemd.

Het team Omgevingseffecten heeft op 15 maart 2024 de kwaliteit van het plan-MER als gunstig beoordeeld.

De Vlaamse Regering heeft het ontwerp-GRUP op 6 oktober 2023 voorlopig vastgesteld. Dit ontwerp-GRUP werd van 24 oktober 2023 tot en met 22 december 2023 voorgelegd in openbaar onderzoek. De inspraakreacties en adviezen geven aanleiding tot het wijzigen van het grafisch plan, de stedenbouwkundige voorschriften, de toelichtingsnota en het plan-MER ten opzichte van het ontwerp-GRUP. De wijzigingen zijn gemotiveerd opgenomen in het bijhorende besluit van de Vlaamse Regering.

Nu wordt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voorgelegd aan de Vlaamse Regering om definitief te worden vastgesteld.

2. INHOUD

A. AANLEIDING

De visie om de leefbaarheid op en rond de Antwerpse ring te verbeteren vloeit voort uit het Toekomstverbond van maart 2017; afgesloten tussen de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Havenbedrijf Antwerpen en de burgerbewegingen. Deze visie is het resultaat van de studie 'Over de Ring' dat werd opgemaakt in 2018, waaronder 31 leefbaarheidsprojecten.

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ringpark Zuid focust op de ruimtelijke herinrichting van Knoop Zuid van de R1 en zijn omgeving en worden twee van de geselecteerde leefbaarheidsprojecten opgenomen. Het plan kadert binnen het traject van 'De Grote Verbinding'. Het planproces sluit aan bij het intensief participatief traject onder leiding van de intendant, in uitvoering van het Toekomstverbond. Zowel de herinrichting van de weginfrastructuur als het verbeteren van de leefkwaliteit en de landschappelijke en ecologische waarden werden besproken in overleg met alle betrokken partijen van het Toekomstverbond.

B. INHOUD VAN HET VOORSTEL: DOELSTELLING PLANPROCES

In het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan worden de plandoelstellingen als volgt omschreven:

De herconfiguratie van de knoop moet leiden tot een veiligere, compactere en leesbare verkeersinfrastructuur die de ontsluiting van bestaande en geplande ontwikkelingen rond de Knoop naar het hoofdwegennet op een veilige en efficiënte manier organiseert. De nieuwe Knoop moet verbindingen voor actieve weggebruikers doorheen de knoop en over de A112 mogelijk maken.

- Het garanderen van stedelijke multimodale bereikbaarheid
 - o Het realiseren van kwalitatieve verbindingen voor actieve weggebruikers
 - o Antwerpen-Zuid verder laten ontwikkelen als belangrijk openbaar vervoersknooppunt
 - o Bijdragen aan de ambitieuze modal shift zoals afgesproken in het Toekomstverbond
- Het garanderen van landschappelijke kwaliteit van de groenzones
 - o Het realiseren van betekenisvolle groengebieden met een belangrijke ecologische en/of recreatieve waarde, verbonden met de omliggende groengebieden.
 - o Het voorzien van waterbuffering binnen het plangebied in het kader van de waterproblematiek van de omliggende wijken
- Het garanderen van leefomgevingskwaliteit
 - o Het verhogen van de leefomgevingskwaliteit in de omgeving van de knoop door rekening te houden met aspecten van leefkwaliteit in de omgeving zoals geluid, lucht, gezondheid, klimaat, biodiversiteit, water, etc.
 - o Het mogelijk maken van de overkappings- en ander leefbaarheidsmaatregelen cfr. voorgaand studiewerk

- Selectief verdichten door duurzame stadsontwikkelingen in de omgeving van multimodale knooppunten
 - o Het realiseren van bijkomende ontwikkeling op multimodaal bereikbare locaties in functie van een ambitieuze modal shift.
 - o Het realiseren van sterke en levendige stadsranden in functie van aangename en sociaal-veilige (nieuwe) publieke ruimte

Het planproces is opgevat als een geïntegreerd planproces met een wisselwerking tussen stedelijke multimodale bereikbaarheid, landschappelijke kwaliteit, leefomgevingskwaliteit en duurzame verdichting rond multimodale knooppunten.

Samen met dit gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan wordt ook een flankerend beleid vastgelegd. Hiervoor wordt een bijkomend besispunt opgenomen in voorliggende nota.

Het geheel van opmerkingen, adviezen en bezwaren wordt besproken in het ontwerp-besluit houdende de definitieve vaststelling. Op basis van de in de loop van het openbaar onderzoek uitgebrachte adviezen, bezwaarschriften en opmerkingen zijn volgende aanpassingen doorgevoerd aan het grafisch plan en de stedenbouwkundige voorschriften ten opzichte van ontwerp-GRUP:

- Aan artikel 2 'Station Antwerpen-Zuid' wordt volgende bepaling toegevoegd in de voorschriften: "De inrichtingsstudie maakt deel uit van het dossier betreffende de aanvraag van omgevingsvergunning en wordt als zodanig meegestuurd aan de adviesverlenende instanties overeenkomstig de toepasselijke procedure voor de behandeling van de aanvragen. Elke nieuwe vergunningsaanvraag kan een bestaande inrichtingsstudie of een aangepaste of nieuwe inrichtingsstudie bevatten."
- Natuurinclusief bouwen wordt als aandachtspunt toegevoegd bij de inrichtingsstudie voor de stadsontwikkelingszones en in plaats van 'overstromingsrobuust' wordt de term 'waterveilig' gebruikt.
- Een ruimteboekhouding wordt verplicht opgenomen bij de inrichtingsstudies van de stadsontwikkelingszones in artikel 3 'Gebied voor stadsontwikkelingsprojecten' om inzicht te geven in het aandeel van de aanvraag binnen het geheel van het stadsontwikkelingsproject.
- Voor artikel 1.2 'Afbakeningslijn ringinfrastructuur' wordt de afbakeningslijn ringinfrastructuur op 8 meter van de gewestwegen (vanaf de uiterste rand van het ontworpen voetpad) gelegd, met uitzondering (1) van de afbakening in de groenzone op het gewestplan in functie van het Kielpark, in deze groenzone op het gewestplan volstaat een afstand van 2 meter t.o.v. de uiterste rand van het ontworpen voetpad van de Silvertoplaan en de Jan De Voslei (2) de afbakening t.o.v. de Jan De Voslei, die conform de gemaakte afspraken is tussen de wegbeheerder en het planteam.
- De hoofdstukken 'Wijze van meten' en 'Gehanteerde begrippen' worden terug opgenomen in de stedenbouwkundige voorschriften.
- Voor het stadsontwikkelingsproject 'Oude Singel' wordt een maximale kroonlijsthoogte opgelegd van 64 meter en één teruggetrokken verdieping voor het hoogteaccent en 25 meter kroonlijsthoogte voor de overige bebouwing.
- Volgende voorwaarden, die reeds waren opgenomen bij artikel 1.1 'Ringpark Zuid', worden ook toegevoegd aan artikel 3 'Gebied voor stadsontwikkelingsprojecten': bij vergunningsaanvragen binnen de deelgebieden wordt een inrichtingsstudie voor het hele deelgebied toegevoegd. De inrichtingsstudie geeft ook aan hoe het voorgenomen project zich verhoudt tot wat al gerealiseerd is in het deelgebied en/of tot de mogelijke ontwikkeling van de rest van het deelgebied. De inrichtingsstudie maakt deel uit van het dossier betreffende de aanvraag van omgevingsvergunning en wordt als zodanig meegestuurd aan de adviesverlenende instanties overeenkomstig de toepasselijke procedure voor de behandeling van de aanvragen. Elke nieuwe vergunningsaanvraag kan een bestaande, een aangepaste of nieuwe inrichtingsstudie bevatten.
- Volgende wijziging aan artikel 3 'Gebied voor stadsontwikkelingsprojecten': "Minimaal de eerste 47.000 m² bvo van het deelgebied dient te worden voorzien in de overdrukzone artikel 3.2 'Prioritaire ontwikkelingszone', waardoor het zwaartepunt van de ontwikkeling ter hoogte

van de multimodale knoop station Antwerpen-Zuid komt te liggen.” Deze overdrukzone is op het grafisch plan aangeduid. Bijkomend geldt dat de minimale afstand van de bouwlijn van alle nieuwe bebouwing binnen de bestemmingszone tot de bebouwing buiten de bestemmingszone, de kroonlijsthoogte is van de nieuwe bebouwing. De voorwaarde om extra aan de reeds verplichte 25% onverharde ruimte en de nodige ruimte voor waterinfiltratie en/of waterberging, minimum 2.500m² aaneengesloten onverharde publieke ruimte (met inrichting) te voorzien is nu voor elk bouwprogramma een kwaliteitseis. Dit is immers een kwaliteitseis die even goed ingevuld kan worden binnen een kleiner bouwprogramma.

- De bepaling “De bouwlijn langs de Brederodestraat valt samen met de nieuwe rooilijn zodat de straat wordt afgebouwd” werd geschrappt uit de voorschriften van artikel 3 ‘Gebied voor stadsontwikkelingsprojecten’.
- In artikel 3 ‘Gebied voor stadsontwikkelingsprojecten’ worden de voorwaarden bij de inrichtingsstudie voor de stadsontwikkelingsprojecten aangevuld: “De ruimtelijke en verkeerskundige samenhang van het geheel en de integratie ervan binnen de omgeving, met voldoende aandacht voor functionele, verkeerskundige, ecologische en recreatieve verbindingen”.
- Den bijkomende parkverbinding voor zacht verkeer wordt opgenomen voor de stadsontwikkelingszone ‘Overkapping A112’ die de verbinding met de omgeving Silvertop en Kielpark verder versterkt. Die parkverbinding wordt op het grafisch plan weergegeven.
- Het plan-MER concludeert dat het voorziene buffervolume van 10.000m³ voldoende is om de effecten van het planvoornemen te milderen. De stedenbouwkundige voorschriften binnen artikel 1.1 ‘Ringpark Zuid’ worden gewijzigd, zodat er minimaal een waterbuffering met een volume van 10.000 m³ moet worden voorzien.
- Conform aan het verslag van de plenaire vergadering wordt volgende alinea toegevoegd bij de inrichtingsprincipes voor de stadsontwikkelingsprojecten in artikel 3 ‘Gebied voor stadsontwikkelingsprojecten’: “mogelijke geluidhinder (van gebouwen op omgeving) én geluidsmilderende maatregelen (in functie van geluidshinder van omgeving op gebouwen)”.
- Aanpassing van de voorschriften in artikel 1.2 ‘Afbakeningslijn Ringinfrastructuur’ en artikel 2 ‘Antwerpen-Zuid’, zodat in plaats van een tramboulevard, een tram-en busboulevard wordt toegelaten.
- In artikel 1.1 ‘Ringpark Zuid’ volgend voorschrift toegevoegd: “De inrichtingsstudie bevat een maaibeheerplan dat de gebieden onder natuurbeheer aanduidt en waarin een optimaal beheer wordt nagestreefd in functie van de natuurwaarden.”

In het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan werden alle aannames, preventieve maatregelen en milderende maatregelen die ruimtelijk vertaalbaar zijn, verankerd in het grafisch plan en de stedenbouwkundige voorschriften. Enkele aannames, preventieve maatregelen, aanbevelingen en milderende maatregelen zijn niet ruimtelijk vertaalbaar. Tijdens het openbaar onderzoek werd bemerkt dat hiervoor flankerend maatregelen kunnen genomen worden. Hiervoor wordt een flankerend beleid voorgesteld dat deze maatregelen op planniveau vastlegt, dit wordt opgenomen in een aparte bijlage (VII) dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De opgenomen maatregelen zullen in samenspraak met de functioneel bevoegde ministers of stedelijke mandatarissen uitgewerkt worden. Op deze manier wordt maximaal gestreefd naar uitvoering van al deze maatregelen.

Daarnaast werden de toelichtingsnota, plan-MER, MKBA... beperkt aangevuld. Het gaat hier om verdere verduidelijkingen (o.a. Verduidelijking figuren aanvulling gezondheidsdoelstellingen, toevoegen legendes, statuut beleidsplannen, materiële fouten, spellingsfouten, vergeten woorden, inconsequenties, verwijzingen)

C. NOTA FLANKEREND BELEID

Naar aanleiding van het openbaar onderzoek wordt flankerend beleid voorgesteld dat maatregelen op planniveau vastlegt. Die maatregelen, motivatie en uitwerking zijn opgenomen in bijlage VII en wordt mee ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De opgenomen maatregelen zullen

in samenspraak met de functioneel bevoegde ministers of stedelijke mandatarissen uitgewerkt worden. Maatregelen uit deze nota die budgettair niet voorzien zijn, zullen opgevangen worden binnen de eigen kredieten.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

Overeenkomstig artikel 43 §3 3° en artikel 31 §2 1° van het Besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Een geïntegreerd planningsproces kent vijf fases. De resultaten van elk van deze vijf fases worden geconsolideerd in een nota. Het definitief GRUP is de laatste fase.

Na de principiële goedkeuring van het GRUP wordt het advies gevraagd van de Raad van State, afdeling Wetgeving. Daarna volgt de definitieve goedkeuring van het plan en de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd ontwerp van besluit houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ringpark Zuid' en aan de volgende bijbehorende bijlagen:
 - Bijlage I: het verordenend grafisch plan;
 - Bijlage II: de verordenende stedenbouwkundige voorschriften;
 - Bijlage IIIa: de toelichtingsnota - tekst;
 - Bijlage IIIb: de toelichtingsnota - kaarten;
 - Bijlage IV: register planbaten, planschade, kapitaalschade en gebruikersschadecompensatie;
 - Bijlage V: plan-MER;
 - Bijlage VI: het besluit over het ruimtelijk veiligheidsrapport;
 - Bijlage VII: de nota flankerend beleid.
2. haar goedkeuring te hechten aan de maatregelen opgenomen in de nota flankerend beleid (bijlage VII) en de Vlaams minister, bevoegd voor mobiliteit, te belasten met de uitvoering van deze beslissing volgens de bepalingen in de nota flankerend beleid.
3. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare werken

Lydia PEETERS